

GILGAMESJ

GILGAMESJ

Mike Van Acoleyen

ISBN: 9789465380797

© Mike Van Acoleyen

Eerste tablet

“Hij die het diepste zag, het land kende tot in zijn grond, hij die alles doorzag — hij was de wijze, Gilgamesj.” Zo begin ik mijn epos. De natte kleitablet ligt op mijn schoot. Mijn rietstengel is goed aangescherpt, en de eerste afdruk is gemaakt. Ik vertel het verhaal van mijn koning, de grootste koning die mijn stad Uruk ooit heeft gekend. Gilgamesj, de murenbouwer. Zijn lichaam ligt nu in de grond, naast dat van zijn trouwe vriend Enkidu, maar zijn naam moet voor eeuwig leven. Zo kan ik, nederige schrijver, hem alsnog de eeuwigheid bezorgen waar hij zo hard naar gezocht heeft. Lang nadat zelfs de stad Uruk zal verdwenen zijn, en de machtige muren niet meer zullen zijn dan een afdruk in de ondergrond, dan nog zullen mensen verbaasd luisteren naar de zang van de grote koning, Gilgamesj. De koning met de volle baard en het lange, golvende haar. Gekleed in een leeuwenacht, de sterkste onder zijn gelijken.

De koning was twee derde god en een derde mens. Zijn moeder, de machtige godin Ninsun, vrouwe van de wilde koe, hoedster van de tempel E-gipar in het hart van Uruk. De godin van wijsheid, zuiverheid en moederlijke zorg, en ook de droomgodin, voorspelster van machtige gebeurtenissen. Zijn vader was de sterfelijke koning Lugalbanda, de jonge koning. Vroom en nederig, maar ook heldhaftig en sterk. Hij begon als krijger in het leger van koning Enmerkar, op veldtocht tegen de stad Aratta. Same met de koning trok hij door de bergen van Zagros, toen de goden Lugalbanda sloegen met ziekte. Hij kon niet meer mee, en het leger kon geen halt houden. Anders was hun verrassingseffect verloren en dan ook de hele veldslag. Een snijdende keuze werd gemaakt, Lugalbanda opofferen en het leger redden, of de jonge krijger steunen en het leven van zovele soldaten

riskeren. Koning Enmerkar nam een besluit. Lugalbanda werd achtergelaten in een grot, met voedsel en water, en de hoop dat de goden hem gunstig gezind zouden zijn. En de goden waren hem gunstig gezind. De godin Inanna daalde af om hem te verzorgen, bracht hem gezondheid en kracht, en liet hem ontwaken, sterker dan ooit.

Lugalbanda begon aan de tocht door de bergen op zoek naar het leger. Hoger en hoger klom hij de bergpas op, tot aan het nest van de Anzud. Een machtige vogel, groot als een mens en met de kop van een leeuw. De vogel was opgevlogen uit haar grote nest, op zoek naar voedsel voor haar kroost van kuikens. Lugalbanda trof ze aan en zijn hart smolt weg. Voor hem geen trofeeënjacht, geen snelle roof van de dieren en eer bij zijn kameraden. Hij zette zich neer en verzorgde de donzige hulpeloze kuikens. Maar al snel zag hij de Anzud, in volle vaart en met vuurspuwende ogen op zich duiken vanuit de hoogten van de hemel. Niemand verstoort het nest van de Anzud! Dit wordt zijn einde, zo dacht Lugalbanda. Maar de vogel zag hoe Lugalbanda barmhartig was tegenover haar weerloze jongeren, en ze eerde de jonge held. Hij kreeg de gave van bovennatuurlijke snelheid, zo snel als de wind, en ook het inzicht en de wijsheid om steeds te weten welke weg hij moet kiezen. Zijn voeten waren als de voeten van de storm, zijn loop was als de koers van de zon aan de hemel.

Lugalbanda trof het leger van koning Enmerkar in diepe verwarring. De mannen waren moe en terneergeslagen, de voorraden waren uitgeput, en niemand kon hen ter hulp schieten. De droom van Enmerkar leek verder weg dan ooit. Nooit zal hij in Aratta de heilige stenen en mystieke metalen kunnen veroveren. Nooit zal hij zo in Uruk de machtige tempel voor de godin Inanna kunnen oprichten. Eerst met diplomatie en gesprek, later met militaire kracht heeft hij getracht om de koning van Aratta te bewegen, maar alles

tevergeefs. Nu dreigde hij ten onder te gaan, samen met zijn legermacht. Hij moest dringend een boodschap naar Uruk sturen, om voorraden en versterking op te roepen. Maar Uruk lag veel te ver, en in Uruk wist men niet van zijn nood. De tijd was kort, en geen mens kon die afstand in een dag afleggen. Geen mens, maar wel de lichtvoetige Lugalbanda, gesterkt door de Anzud. Door berg en dal vloog hij, door de diepe wouden en over de hoge vlakten, dwars door de woestenij en over de grote rivieren, en in een dag tijd stond hij in Uruk. De stadsoudsten ontvingen zijn boodschap, en namen maatregelen. Maar nog belangrijker. Lugalbanda ging naar het altaar van Inanna, en bad tot de godin. Die aanhoorde zijn gebeden, en was ontroerd door de trouw van koning Enmerkar. Zowel Uruk als Aratta zijn haar trouwe steden. Ze verdeelt haar gunsten over beide. Aratta erkende de superioriteit van het grote Uruk, en gaf een deel van de heilige materialen mee met de koning, samen met een grote groep ambachtslui. De oorlog was voorbij, de twee steden werden bondgenoten en genoten van de gunsten van de godin.

Wanneer koning Enmerkar stierf, werd de gezegende Lugalbanda koning van Uruk. Maar hoe hij de godin Ninsun tot echtgenote kon nemen, dat is aan mij, nederige schrijver, niet overgeleverd. Feit is dat ze samen een heilig paar vormden, in volle harmonie. Zij de wijsheid, hij de kracht. Zij een godin, hij een mens in de gunst van de goden. Hun eerstgeborene, Gilgamesj, de grootste koning en de sterkste held ooit.

Gilgamesj groeide op als elke koningszoon in Uruk. Ravotten met de vrienden, de buurt onveilig maken, appeltjes stelen op de markt. En later de kroegen en de hoeren. Stoefen tegen elkaar, messen trekken, op de vuist gaan voor niets. De wijsheid van Lugalbanda en Ninsun was ver te zoeken in de